

Leif Bloch Rasmussen

A. Kommentarer och frågor till Jens Allwood

Leif Bloch- Rasmussen skriver först en kommentar som presenteras i sin helhet. Därefter delas kommentaren i stycken vilka kommenteras av Jens Allwood (JA).

Leif Bloch Rasmussens kommentarer till Jens Allwoods artikel

Det forekommer det mig lidt underligt, at Allwoods artikel kun refererer til index, ikon, symbol, oven i købet i denne rækkefølge:

"indexikal", byggende på "nærhet i tid och rum" och innebär att något (ting, växt, djur, även människa) reagerar med igenkänning på ett stimulus.

"ikonisk", byggande på uppmärksammas "likhet".

"symbolisk", vilket innebär att informationen aktiveras genom ett arbiträrt, konventionellt tecken (en *symbol*). Detta ger möjlighet till igenkänning, reflektion, förståelse, planering etc. främst hos människan, men eventuellt också hos vissa andra djur.

I talesprog er alle tre vigtige, men det synes mig, at symbol er det vigtigste i den 'betydningsbestämmelse', som Allwood argumenterer for, næsten til grænsen af at sige, at ikoner og indexer skal reduceres til symbol (helt bortset fra at den triadiske semioesis hos Peirce forsvinder.

Allwood skriver videre:

"Jag hoppas nu genom de två delarnas översiktliga redogörelse att ha givit en inblick i begrepps- och betydelsebestämning och varför de är mina favoritmetoder. Jag hoppas också att jag har motiverat mitt påstående (och delvis visat hur) att de kan och bör förenas med alla andra metoder, både induktiva (empiriska) och deduktiva. För det tredje hoppas jag att jag visat på den nytta begrepps- och betydelsebestämning kan göra för att minska risken för missförstånd och öka möjligheten för förståelse, både av eget och andras arbete, både inom och mellan discipliner."

Min oplevelse i forbindelse med informatik og design af informationssystemer svarer meget godt til Allwood's tolkning af information, og dermed af nødvendigheden af klarhed og definition af begreber handler om induktion og deduktion. Men i innovation og projektledelse og i mit virke med studerendes specialeforberedelse er det en søgende proces ud i ukendt land, hvor fastlagte begrepsbestemmelser bestemt kan være en hjælp til at navigere, men hvor selve landskabet - virtuelt, imaginært, realt forekommer at være vildt og kaotisk - uden for sproglig symbolsk rækkevidde¹. Her gælder abduktion - muligvis, jf. Peirce' udsagn: De er kun gennem abduktion, at der kan skabes innovation, ny viden.

Så mit spørgsmål bliver, hvordan det er muligt at kombinere begrepsbestemmelse som symbolisk med livet som ikonisk (og hvad der ligger uden for index, ikon, symbol som 'en-streget' representamen).

Hertil kommer så et spørgsmål om muligheden for at fastlægge en annotation for mellemmenneskelig kommunikation - der understøtter innovation og mulighedsformulering. Ligger der allerede i de 'fastlagte' annotationer for forskellige sprog - og måske forskningsfelter - en særlig kategori, der kan pejle og spejle muligheder, vilde tanker, veje i kaos?

---

¹ Se Tænk Vildt, Kunsten at navigere i kaos ... Den skønne tænkning, etiske fordring metafysik osv.

B. Jens Allwood (JA) Svarkommentarer till Leif Bloch Rasmussen (LKBR)

LBR Kommentar 1: Det forekommer det mig lidt underligt, at Allwoods artikel kun refererer til index, ikon, symbol, oven i købet i denne rækkefølge:

”indexikal”, byggende på ”nærhet i tid och rum” och innebär att något (ting, växt, djur, även människa) reagerar med igenkänning på ett stimulus.

”ikonisk”, byggande på uppmärksammas ”likhet”.

”symbolisk”, vilket innebär att informationen aktiveras genom ett arbiträrt, konventionellt tecken (en *symbol*). Detta ger möjlighet till igenkänning, reflektion, förståelse, planering etc. främst hos människan, men eventuellt också hos vissa andra djur.

I talesprog er alle tre vigtige, men det synes mig, at symbol er det vigtigste i den ’betydningsbestämmelse’, som Allwood argumenterer for, næsten til grænsen af at sige, at ikoner og indexer skal reduceres til symbol (helt bortset fra at den triadiske semiosis hos Peirce forsvinder.

JA Kommentar till LBR kommentar 1: Det är korrekt att jag inte exakt följer Peirce, utan mer använder Peirce som en inspirationskälla. Peirce vill ha ordningen ikon, index, symbol, troligen eftersom han vill gå från det potentiella via det faktiska till det nödvändiga. Jag använder ordningen index, ikon, symbol, eftersom jag har ett annat intressefokus, nämligen hur information hos levande organismer via tecken uppstår och utvecklas empiriskt. För mig tycks det därför att närhet kommer före likhet (perception kommer före minne).

Det är också korrekt att jag anser att alla teckentyperna förekommer i talspråk men att symbol är viktigast för allt mänskligt språk, inklusive talspråk och ännu viktigare i skrift än i tal. Eftersom begreppsbestämning handlar om att abstrahera bort från en konkret kommunikationssituation till en generalisering, innebär detta att indexikala och ikoniska aspekter av betydelse reduceras.

LBR kommentar 2: Allwood skriver vidare: ”Jag hoppas nu genom de två delarnas översiktliga redogörelse att ha givit en inblick i begrepps- och betydelsebestämning och varför de är mina favoritmetoder. Jag hoppas också att jag har motiverat mitt påstående (och delvis visat hur) att de kan och bör förenas med alla andra metoder, både induktiva (empiriska) och deduktiva. För det tredje hoppas jag att jag visat på den nytta begrepps- och betydelsebestämning kan göra för att minska risken för missförstånd och öka möjligheten för förståelse, både av eget och andras arbete, både inom och mellan discipliner.”

Min oplevelse i forbindelse med informatik og design af informationssystemer svarer meget godt til Allwood’s tolkning af information, og dermed af nødvendigheden af klarhed og definition af begreber handler om induktion og deduktion. Men i innovation og projektledelse og i mit virke med studerendes specialeforberedelse er det en søgende proces ud i ukendt land, hvor fastlagte begrepsbestemmelser bestemt kan være en hjælp til at navigere, men hvor selve landskabet - virtuelt, imaginært, realt forekommer at være vildt og kaotisk - uden for sproglig symbolsk rækkevidde². Her gælder abduktion - muligvis, jf. Peirce’ udsagn: De er kun gennem abduktion, at der kan skabes innovation, ny viden.

JA Kommentar 2 till LBR kommentar 2: Rasmussen reser frågan om det finns aspekter av verkligheten som inte kan fångas i språket och språkligt grundad begreppsbestämning. Det gör det

säkert, t ex en del mystiska upplevelser i meditation, men väldigt mycket kan fångas i språket och språklig begreppsbestämning. För min del räcker detta långt, även om jag också är intresserad av och försöker använda andra vägar, såsom meditation.

Jag håller med Peirce om att abduktion är det enda sättet att skapa verklig innovation. Både deduktion och induktion är mer bundna av sina förutsättningar än abduktion. Men begreppsbestämning utesluter inte abduktion och är i själva verket ofta grundad på en kombination av induktion, deduktion och abduktion.

LBR Kommentar 3: Så mit spørgsmål bliver, hvordan det er muligt at kombinere begrepsbestemmelse som symbolisk med livet som ikonisk (og hvad der ligger uden for index, ikon, symbol som 'en-streget' representamen).

JA Kommentar till LBR kommentar 3: Låt mig först påpeka att semiosen innebär att ikoniska och indexikala dimensioner inkorporeras i de symboliska. Symboler kan t ex bli metaforiska (därmed byggande på ikonicitet, likhet), t.ex. *Han är ett lejon* eller metonymiska, t.ex. *Vår middag igår var fisk* (mat) (Vi kom under middagen (tid), där de två betydelseerna av *middag* bygger på indexikalitet (närhet i rum & tid).

Låt mig också påpeka, som jag också skriver i kapitlet, det utöver symboler finns möjligheten att utgå från index och ikoner i begreppsbildning. Detta gäller människan men i ännu högre grad andra djur än människan.

Om man utgår från språkliga symboler uttömmar detta naturligtvis inte de aspekter av livet som i första hand är avhängiga av indexikal och ikonisk information. Jag ser inga problem med att vi behöver alla tre typerna och gör det hela tiden i min kognition där index, ikoner och symboler genom perception, minne och kommunikation hela tiden interagerar, för det mesta i samverkan, men ibland i konflikt.

LBR Kommentar 4: Hertil kommer så et spørgsmål om muligheden for at fastlægge en annotation for mellem menneskelig kommunikation - der understøtter innovation og mulighedsformulering. Ligger der allerede i de 'fastlagte' annotationer for forskellige sprog - og måske forskningsfelter - en særlig kategori, der kan pejle og spejle muligheder, vilde tanker, veje i kaos?

JA Kommentar 4 till LBR kommentar 4: Frågan gäller om det går att "fastlägga" en "annotation" som jag tolkar som ett skriftligt standardiserat språk, som stödjer innovation och formulering av möjligheter. De skriftliga versionerna av våra normala naturliga språk är sådana annotationer. Där kan vi uttrycka vilda tankar och vägar i kaos. De kan flexibelt utvidgas genom olika semantiska epistemiska operationer (se Allwood 1989, 1996, 2003), såsom begreppsbestämning, metafor (byggande på ikonicitet) och metonymi (byggande på indexikalitet). Det finns fler. Men det är också värt att notera att olika naturliga språk underlättar eller försvårar uttryckandet av vissa innehåll. Arabiska har fler ord för sandsorter och kvaliteter hos sand än samiska, som i sin tur har flera ord för snö och snösorter.

Alla andra artificiellt skapade annotationer är mer begränsade än de naturliga språkens skriftliga former, även om de kan möjliggöra större koncentration av en viss typ av innehåll, som t ex kemiska, matematiska eller logiska formler.

Vid sidan om symboler finns möjligheter att annotera (standardisera) och abstrahera ikoner i diagram etc. Jag är emellertid tveksam till om detta ger större frihet än symboler, eftersom ikoner till skillnad från symboler kräver någon sorts homomorfi mellan tecken och det som betecknas.